

Svensk idrott idag

Fakta och statistik

NULÄGESBESKRIVNING
STRATEGISK PLAN 2025

Svensk idrott idag tillhör en serie av underlag som har tagits fram inför Riksidrottsforum 2016. I serien ingår förutom analysen av svensk idrotts läge idag även ett material med uppdaterade samhällstrender samt en övergripande politisk analys. De kan användas var för sig eller tillsammans med arbetsmaterialet om svensk idrotts strategi 2025.

Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarna, 2016

Svensk idrott idag

En förutsättning för förändring är att vi är medvetna om vårt nuläge. Vilket utgångsläge har svensk idrott i vår strävan mot de gemensamma målen 2025? Texten nedan beskriver med fakta och statistik ett antal områden som svensk idrotts strategiska arbete har pekat ut som speciellt viktiga att åstadkomma förändring inom.

Förhoppningen är att denna nulägesbeskrivning ska kunna utgöra en grund för diskussioner och förändringsarbete i såväl förbund och föreningar som svensk idrott i helhet.

Folkhälsa mätt som fysisk aktivitet

Följande allmänna rekommendation gällande fysisk aktivitet för vuxna är framtagna av Yrkesföreningen för Fysisk Aktivitet och antagna av Svenska Läkaresällskapet:

Alla vuxna från 18 år och uppåt, rekommenderas att vara fysiskt aktiva i sammanlagt minst 150 minuter i veckan. Intensiteten bör vara minst måttlig. Vid hög intensitet rekommenderas minst 75 minuter per vecka. Aktivitet av måttlig och hög intensitet kan även kombineras. Aktiviteten bör spridas ut över flera av veckans dagar och utföras i pass om minst 10 minuter.

Exempel på fysisk aktivitet som uppfyller denna rekommendation är 30 minuters rask promenad 5 dagar per vecka, 20–30 minuters löpning 3 dagar per vecka eller en kombination av dessa.¹⁾

Tidigare studier som mätt fysisk aktivitet med hjälp av accelerometer (rörelsemätare), visar att ungefär hälften av befolkningen uppnår en nivå av sammanlagt 30 minuter av fysisk aktivitet på minst måttlig intensitet dagligen. Om hänsyn tas till att den fysiska aktiviteten ska utföras i pass om minst tio sammanhängande minuter eller

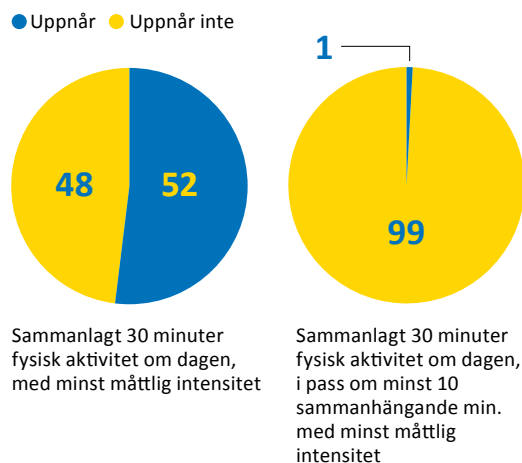
mer uppnår endast en procent detta (se figur 1). Nyare sammanställningar inom området styrker denna bild (Hagströmer, M. & Bolam, K. (2016) Hur finner vi de fysiskt inaktiva? *IdrottsMedicin* (6), 8-11).

Följande nordiska rekommendation gällande fysiska aktivitet för barn och unga ges av Folkhälsomyndigheten:

Minst 60 minuters fysisk aktivitet per dag, både med måttlig och hög intensitet. Aktiviteterna kan sannolikt delas upp i kortare intervaller under dagen och bör vara av olika slag.²⁾

En svensk studie visar att endast 33 procent av 4-åringarna når upp till den dagliga rekommendationen.³⁾

Figur 1. Andel (%) av den svenska befolkningen som når Svenska Läkaresällskapets rekommenderade nivå gällande fysisk aktivitet

Källa: Hagströmer, M. (2007) *Assessment of Health-Enhancing Physical Activity at Population Level, Avhandling, Karolinska Institutet*

¹⁾ <http://www.fyss.se/rekommendationer-for-fysisk-aktivitet/>

²⁾ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/far/rekommendationer/>

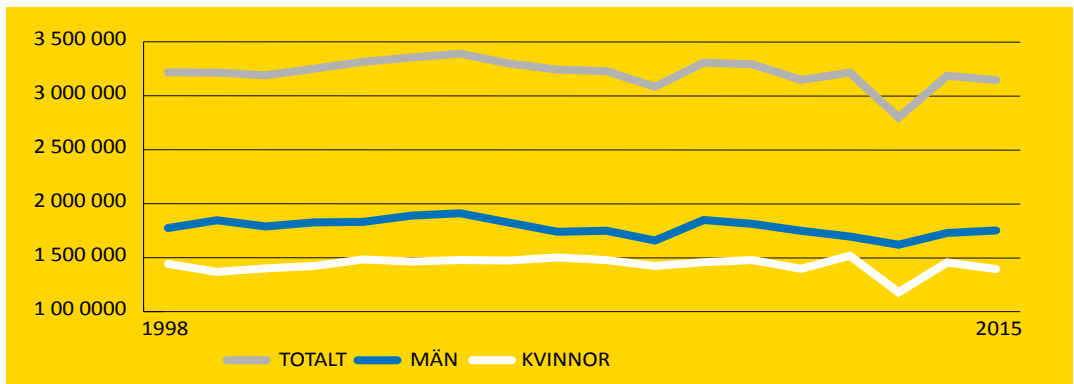
³⁾ Berglind, D. m.fl. (2016) Levels and Patterns of Objectively Measured Physical Activity and Sedentary Time in Four-Year-Old Swedish Children, *Journal of Physical Activity and Health*, 1-23.

Medlemmar i svensk idrott

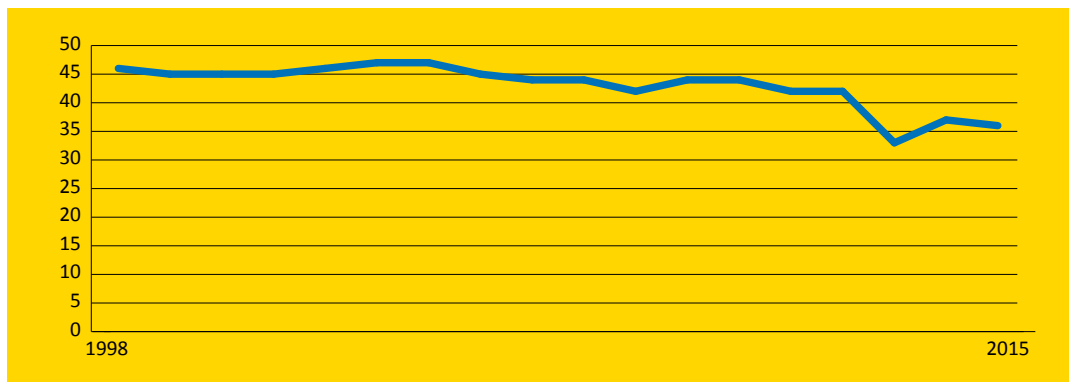
Sett över tid verkar antalet medlemmar inom idrottsrörelsen vara stabil (någonstans strax över 3 miljoner, år 2015: 3 145 000). Relationen mellan män och kvinnor är också relativt stabil över tid med en högre representation av män (se figur 2a). Jämfört med hela befolkningen har

antalet medlemmar inte haft samma utveckling som befolkningsökningen i Sverige under samma period (dock bör denna siffra tolkas med viss försiktighet, eftersom minskningen sammanfaller med en revidering av enkäten) (se figur 2b).

Figur 2a. Antal medlemmar inom svensk idrott, år 1998-2015

Figur 2b. Andel (%) medlemmar inom svensk idrott, år 1998-2015

År 2013 reviderades enkäten. Frågan: *Är du medlem i någon idrottsförening?* vilken används som underlag här, är inte förändrad. Däremot ändrades svarsalternativen från *Ja, aktiv* och *Ja, passiv*, som här slås samman, till *Ja*. Åldersspannet 7–70 år ändrades till 6–80 år.

Källa: RF/SCB, Svenska folkets tävlings- och motionsvanor/Svenska folkets relation till motion och idrott skattade värden – bör tolkas med viss försiktighet)

Åldersfördelning inom svensk idrott

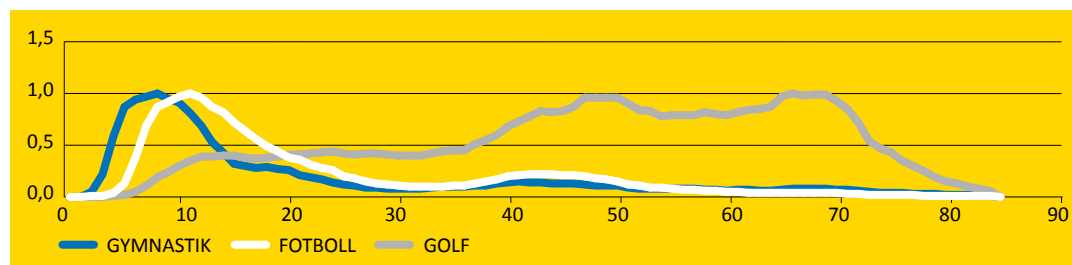
Sedan några år tillbaka används begreppet *aktiv i idrott* för att mäta antalet aktiva individer i idrottsföreningar, bland annat uppdelat per specialidrottsförbund (SF). Individen kan vara aktiv som utövare, ledare, förtroendevald eller engagerad i idrottsföreningen. En individ räknas som *aktiv i idrott* då denna deltagit minst en gång per år i någon av idrottsföreningens aktiviteter. Baserat på år 2015, är drygt 4 miljoner (3 813 466) registrerade som *aktiv i idrott* inom samtliga 71 SF. Denna siffra baseras inte på unika individer, utan en person kan vara *aktiv i idrott* i flera SF.

Baserat på *aktiv i idrott* kan skillnader mellan olika SF avseende antal och åldersstrukturer studeras. Den exakta siffran i sig är inte intressant utan hur åldersfördelningen (kurvan) för respektive SF ser ut. Det ger en indikation om dels varje idrotts peakålder (åldern där idrotten

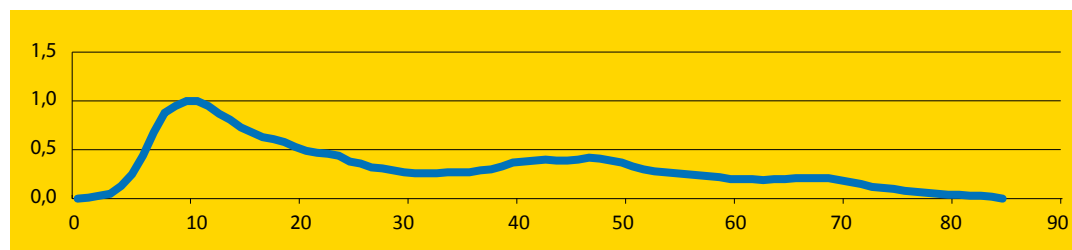
är som störst) och dels om var de stora grupperingarna inom varje idrott finns, både avseende ledare, förtroendevalda och utövare. Olika idrotter visar olika kurvor, till exempel har gymnastik och fotboll sina peakar betydligt tidigare än golf. Samtidigt har gymnastik sin peak tidigare än fotboll (se figur 3a).

Aktiv i idrott samtaget för samtliga idrotter år 2014, indikerar att idrottsrörelsen totalt sett har flest aktiva vid 11-årsålder. Sedan minskar detta kontinuerligt till 35-årsåldern då kurvan återigen vänder uppåt och där upplever många förbund en andra "topp" som kan förklaras av ledarengagemang. Denna topp håller i sig till drygt 50-årsåldern för att därefter sjunka tills pensionsåldern. Då infinner sig en tredje "topp" som kan förklaras av att många ideella krafter har passerat pensionsstrecket samt att en stor idrott som golf har sin peak där (se figur 3a och 3b).

Figur 3a. Andel *aktiv idrott* inom tre idrotter år 2014, uppdelat på ålder

Figur 3b. Andel *aktiv idrott* för samtliga idrotter år 2014, uppdelat på ålder

Med *aktiv i idrott* menas att man deltagit minst en gång per år i någon av föreningens aktiviteter. En person kan vara *aktiv i idrott* i flera SF. År 2014 var siffran för *aktiv i idrott* totalt 3 454 525. Figurerna är framräknade som ett index där den åldersgrupp med flest *aktiva i idrott* har värde 1.0.

Källa: RF/IdrottOnline

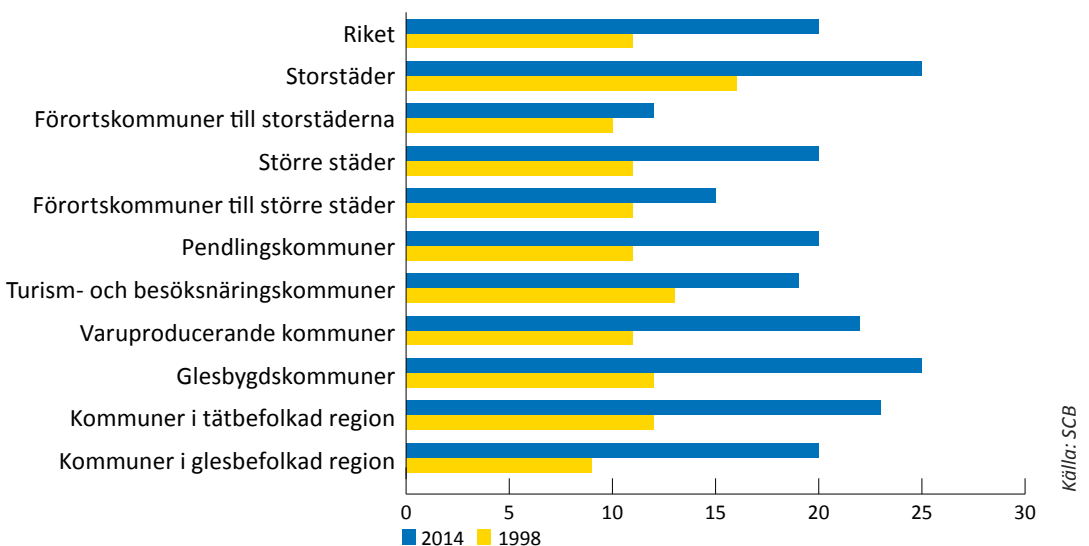
Ekonomisk utsatthet bland barn

Det finns en generell uppfattning om att idrotten har blivit dyrare att utöva samtidigt som fler unga personer idag växer upp i ekonomiskt utsatta områden. Idrottsrörelsen måste fundera över på vilket sätt verksamheten prissätts om samtliga barn och ungdomar ska ha möjlighet att delta. Andelen barn som lever i ekonomiskt utsatta* familjer har nästan fördubblats sedan 1998. Skillnaderna kan dock vara relativt stora mellan vilken typ av kommun som barnen lever i. "Bäst" klarar sig barn som lever i förortskommuner till storstäder såsom Vellinge, Nacka och Danderyd. Betydligt mer utsatta är barn i storstäderna; Stockholm, Malmö, Göteborg och Uppsala samt barnen i glesbygdskommuner (se figur 4). Danderyd tillsammans

med Täby och Lomma är de kommuner som har lägst andel utsatta barn (5 %) medan Malmö är den kommun som har flest utsatta (40 %) år 2014. En förklaring är att kommuner med hög andel barn med utländsk bakgrund hamnar högre i statistiken. Detta då över hälften av barnen med utländsk bakgrund är ekonomiskt utsatta jämfört med barn med svensk bakgrund (där endast 1 av 10 är utsatta) (SCB).

Sätts den ekonomiska utsattheten i relation till deltagartillfällen i lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd) per capita, visar den generella bilden att andelen deltagartillfällen minskar i takt med en ökad andel ekonomiskt utsatta barn i kommunen (se figur 5). Med andra ord sker färre deltagartillfällen i ekonomiskt utsatta områden.

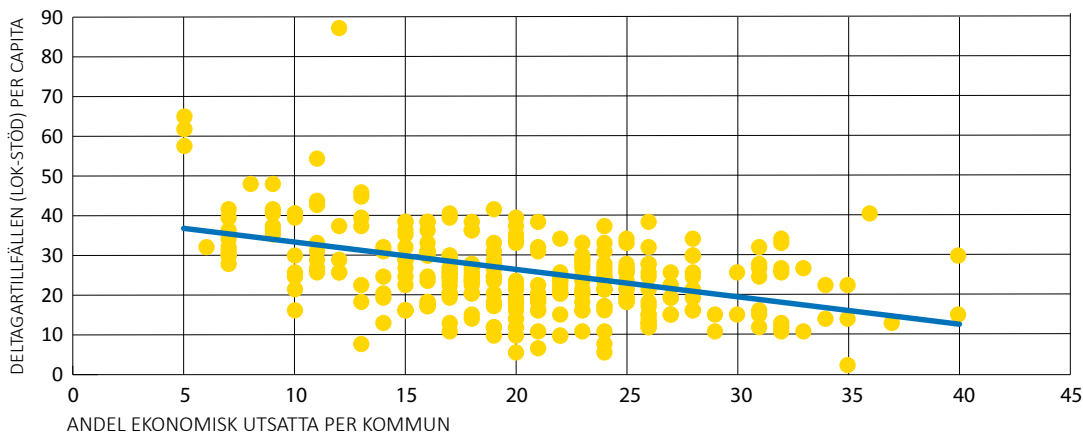
Figur 4. Andel (%) barn bosatta i ekonomiskt utsatta* områden år 1998 och 2014

*De som är kategoriserade som ekonomiskt utsatta är familjer med en disponibel inkomst per konsumtionsenhet som är under 60 procent av medianinkomsten i befolkningen totalt. Med inkomst menas sammanräknad inkomst som omfattar summan av sex inkomstslag; inkomst av tjänst, kapital, annan fastighet, tillfällig förvärvsverksamhet, jordbruksfastighet samt rörelse. Inkomster från utlandet är inte inräknade vilket innebär att i de kommuner längs Sveriges gräns där många arbetar i grannlandet är andelen ekonomiskt utsatta barn överskattad. Sättet att definiera inkomst ändrades 2004, här används den gamla definitionen utan negativa inkomster. Konsumtionsenhetsskalan

är densamma som används i den officiella statistiken (Ensamboende 1,00, Sammanboende par 1,51, Ytterligare vuxen 0,60, Första barnet 0–19 år 0,52, Andra och påföljande barn 0–19 år 0,42). Uppgifter om föräldrarnas utbildningsnivå påverkas av att utbildningsregistret förändrades år 2000 vilket ledde till att utbildningsnivån i riket ökade kraftigt det året. Barn med utländsk bakgrund är de som själva är utrikes födda eller har två utrikes födda föräldrar. Barn som inte bor med någon av sina ursprungliga föräldrar ingår ej i materialet på grund av sekretesskäl. (SCB, Inkomst- och taxeringsregistret)

Figur 5. Sambandet mellan andel (%) ekonomiskt utsatta* per kommun och antal deltagartillfällen (LOK-stöd) per capita

De gula punkterna representerar de 290 kommunerna. Den blå linjen visar en så kallad trendlinje.

Källa: RF/LOK-stöd, SCB

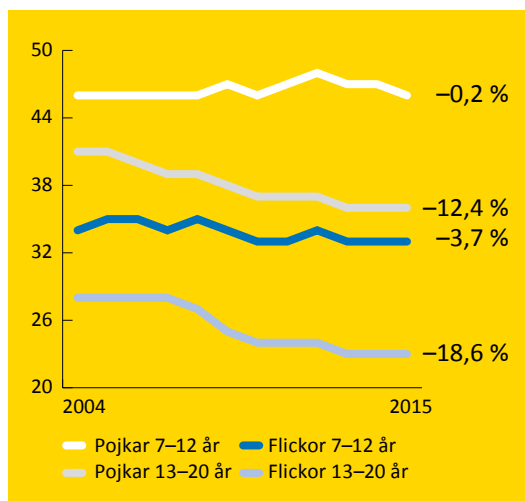
Deltagartillfällen per capita

Ett sätt att mäta idrottslig omfattning är att studera LOK-stödsutvecklingen sedan ett antal år tillbaka. Från år 2004, då kontrollen och administrationen av LOK-stödet centraliserades, går det att följa utvecklingen över tid.

LOK-stödets deltagartillfällen är inget exakt mått, men det går att utläsa trender i antal aktiviteter och antal genererade deltagartillfällen. Totalt sett har antalet deltagartillfällen för barn och ungdomar mellan 7-20 år stadigt gått ner sedan år 2004 då över 59 miljoner deltagartillfällen redovisades. För år 2015 var den siffran strax över 52 miljoner vilket är en minskning på cirka 12 procent. Även i relation till befolkningsutvecklingen har antal deltagartillfällen minskat. Nedgången mellan år 2004 och 2015 är större i åldersgruppen 13-20 år jämfört med åldersgruppen 7-12 år (gäller både flickor och pojkar). Störst nedgång kan ses för flickor 13-20 år. Det är enbart pojkar i åldern 7-12 år som år 2015 håller samma nivå som år 2004 (se figur 6).

Figur 6.

Antal deltagartillfällen lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd) per capita år 2004-2015

Siffran bredvid respektive linje visar den procentuella förändringen mellan år 2004 och 2015 för respektive åldersgrupp.

Källa: RF/LOK-stöd, SCB

Jämställdhet

År 2011 antogs de rådande jämställdhetsmålen för idrotten som till år 2017 hade ett antal delmål⁴⁾. Dessa delmål utgick ifrån att kvinnor och män inom olika delar av verksamheten skulle vara representerade med minst 40 procent.

De olika delarna är:

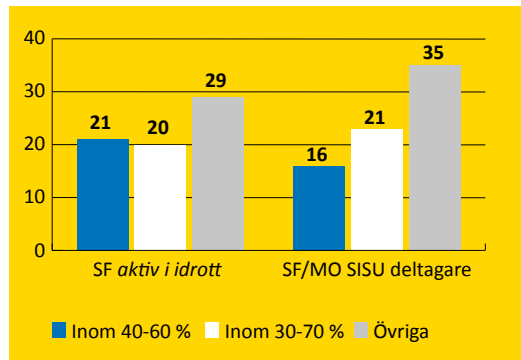
- beslutande och rådgivande organ
- högre befattningar, till exempel general sekreterare/förbundschef
- valberedningar på alla nivåer, utöver ordförande
- tränare inom respektive idrott
  - inom barn- och ungdomsverksamheten på föreningsnivån,
  - vid riksidrottsgymnasierna (RIG)
  - vid nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU)
  - vid SF:s landslagsverksamhet.

År 2014 når 21 av de då 70 SF:n minst 40 procent av både kvinnor och män baserat på *aktiv i idrott*. Gällande SISU:s deltagare år 2015 når 16 av 74 SF/medlemsorganisationer (MO) minst 40 procent av både kvinnor och män (se figur 7). Således har olika SF/MO olika "förutsättningar" att arbeta utifrån.

Närmast, men ändå långt ifrån att nå jämställdhetsmålen är SF avseende valberedningen. Därefter kommer beslutande och rådgivande organ, medan SF landslagsverksamhet och ledartillfällen i LOK-stöd släpar kraftigt efter. Viktigt att poängtera är dock att ledartillfällen inte avser unika individer. Detta kan ses som en indikation på att åtminstone de ledare som är ansvariga för LOK-stödsverksamheten inte är jämställda sett till antalet (se figur 8).

Figur 7.

Antal SF/MO fördelat på andel kvinnor och män avseende SF *aktiv i idrott* och SISU deltagare, år 2014 respektive 2015

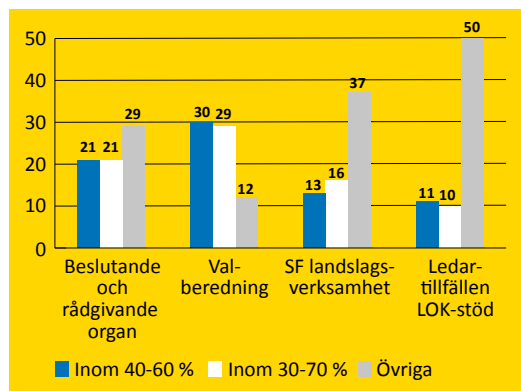

Totalt 70 SF ingår i underlaget gällande *aktiv i idrott*. Med *aktiv i idrott* menas att man deltagit minst en gång per år i någon av föreningens aktiviteter. En person kan vara *aktiv i idrott* i flera SF. År 2014 var totalt 3 454 525 *aktiv i idrott*, varav 41 % var kvinnor. År 2015 hade SISU totalt 74 SF/MO och totalt 1 052 860 deltagare, varav 44 % var kvinnor (avser inte unika).

Källa: RF/IdrottOnline (*aktiv i idrott, utbildning*)

Figur 8.

Antal SF fördelat på andel kvinnor och män avseende olika delar av jämställdhetsmålen, år 2015

Beträffande tränare på förbunds nivå kopplat till landslagsverksamheten är fem SF undantagna då de inte har landslagsverksamhet.

Källa: RF/SF-data, LOK-stöd

⁴⁾ <http://www.rf.se/jamstalldhet/Jamstalldhetmal/>

Utländsk bakgrund bland

SISU Idrottsutbildarnas unika deltagare

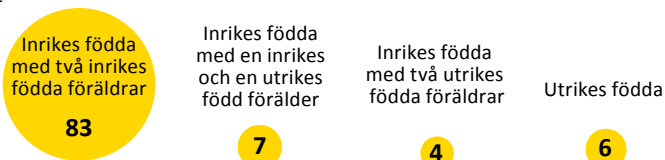
Av SISU:s unika deltagare år 2015 var totalt 6 procent utrikes födda och totalt 10 procent hade utländsk bakgrund (utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar). Motsvarande siffror för hela riket var 17 respektive 22 procent (se figur 9a). Störst är skillnaden inom gruppen bland ungdomar (13–25 år), där 4 procent av flickorna var utrikes födda och 8 procent hade utländsk bakgrund. Motsvarande siffror för pojkar var 9 respektive 16 procent (se figur 9b). Denna skillnad mellan könen finns inte i motsvarande siffror för hela riket (utrikes födda: flickor: 15 % och pojkar: 16 %, utländsk

bakgrund: flickor: 24 % och pojkar: 25 %) (SCB, 2015).

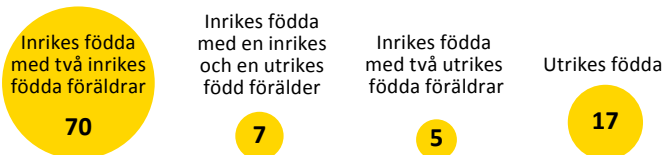
För idrottsrörelsen som helhet finns inte motsvarande uppgifter. Men av de som svarar att de är medlemmar i idrottsförening (3 145 000, (6–80 år), se figur 2a) i Riksidrottsförbundet (RF) och SCB:s undersökning *Svenska folkets relation till motion och idrott år 2015*, hade 88 procent födelseland Sverige, övriga Norden 1 procent och övriga världen 11 procent. Resultaten i undersökningen baseras på skattade värden och bör därför tolkas med viss försiktighet (RF/SCB, 2015).

Figur 9a. Andel (%) personer med utländsk respektive svensk bakgrund, uppdelat på SISU:s unika deltagare och hela befolkningen, år 2015

SISU UNIKA DELTAGARE

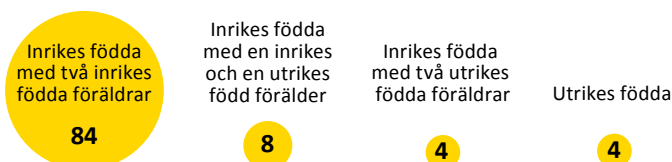

HELA BEFOLKNINGEN

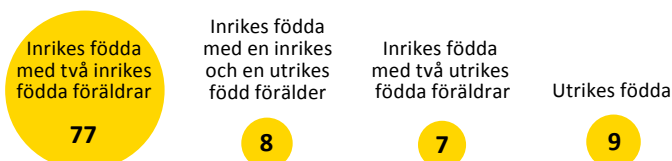

Figur 9b. Andel (%) av SISU:s unika deltagare med utländsk respektive svensk bakgrund, uppdelat på flickor och pojkar (13-25 år), år 2015

FLICKOR

POJKAR

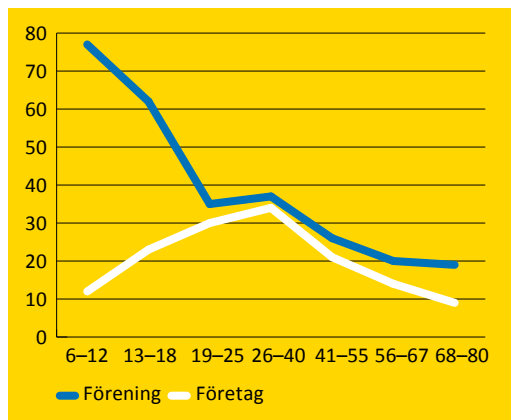
Totalt hade SISU 454 705 unika deltagare år 2015, av dessa var totalt 133 025 ungdomar (13–25 år). På grund av avrundningen blir inte alltid totalen 100 procent.

Motion/idrott i olika sammanhang

Att idrotta som medlem i förening är något som en stor andel barn och ungdomar gör, vilket också visas i RF och SCB:s undersökning *Svenska folkets relation till motion och idrott år 2015*. Men med stigande ålder tappar idrottande i förening mark samtidigt som att idrotta/motionera som kund i ett kommersiellt center/företag ökar (se figur 10). Resultaten i undersökningen baseras på skattade värden och bör därför tolkas med viss försiktighet.

Bilden bekräftas dock av en undersökning av Ungdomsbarometern år 2014, som visar att cirka 70 procent av ungdomar i ålder 23-24 år tränar/motionerar i egen regi, cirka 50 procent i privat regi och cirka 20 procent i föreningsregi (Ungdomsbarometern, 2014).

Figur 10.
Andel (%) personer som utövar föreningsdriven respektive företagsdriven motion/idrott, uppdelat på åldersgrupper, år 2015

En person kan utöva motion/idrott i mer än ett sammanhang, exempelvis kan en person både utöva motion/idrott i förenings- och företagsform och detta räknas då som två gånger.

Källa: RF/SCB, Svenska folkets relation till motion och idrott (skattade värden – bör tolkas med viss försiktighet)

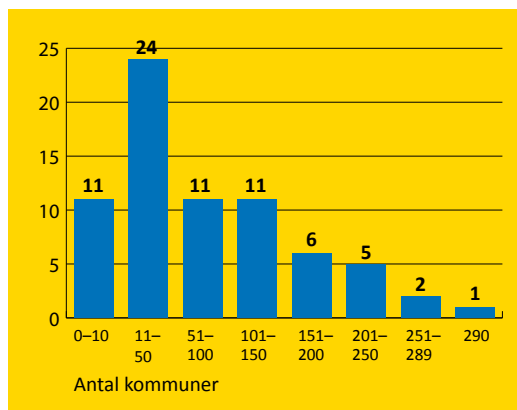
Förenings-spridning

Under de senaste åren har det allt oftare konstaterats att idrotten inte når ut i den utsträckning den borde göra. Det kan handla om att idrottsföreningar ligger för långt från där människor bor och verkar. Det är idrottens "vita fläckar" som avses. En vit fläck definieras här som en eller två av följande:

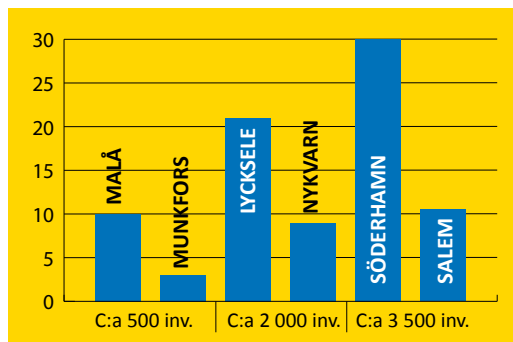
- Områden som idag saknar föreningar och eller verksamhet för angiven målgrupp
- Områden som idag saknar en mångfald av idrotter att välja på för angiven målgrupp

Utifrån de idrottsföreningar som söker LOK-stöd går det att skapa sig en övergripande bild på kommunal nivå. Det finns idag ingen kommun som helt saknar idrottsförening som söker LOK-stöd, men den idrottsliga mångfalden är låg för vissa kommuner och kan variera kraftigt, trots att kommunerna är snarlika avseende befolkningsmängd. 11 SF har idag verksamhet i färre än 11 kommuner och det är enbart 14 SF som är representerade i fler än hälften av våra kommuner (se figur 11a). Skillnaden mellan till synes jämförbara kommuner, utifrån befolkningsstorlek, gällande den idrottsliga representationen kan variera kraftigt (se figur 11b).

Figur 11a.
Antal SF som har representation av idrottsföreningar i antal kommuner, år 2015

Figur 11b.
Antal SF som finns representerade inom olika exempelkommuner utifrån befolkningsmängd, år 2015

Ett SF:s representation räknas utifrån att minst en förening sökt LOK-stöd i kommunen år 2015

Källa: RF/LOK-stöd, SCB

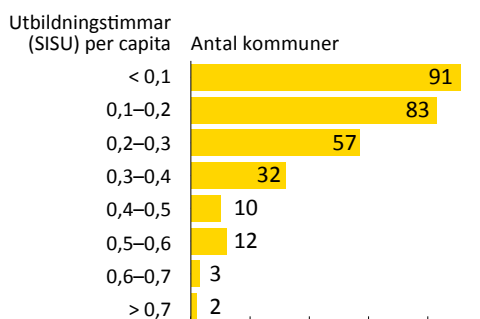
Utbildningstimmar SISU Idrottsutbildarna

År 2015 genomfördes lite över 1,7 miljoner godkända utbildningstimmar i SISU:s regi. Utbildningstimmarna är spridda över hela landet och det finns registrerade utbildningstimmar i samtliga 290 kommuner i Sverige. Det skiljer sig dock kraftigt mellan hur många utbildningstimmar som genereras i varje kommun. För att kunna göra jämförelser mellan kommunerna relate-

ras antalet utbildningstimmar till den svenska befolkningen. För Sverige som helhet är snittet 0,18 timmar per capita år 2015 vilket är något högre än året innan. De allra flesta kommuner genererar ett relativt lågt snitt per capita och att det är ett fåtal kommuner som sticker ut i baserat på utbildningstimmar per capita (se figur 12a).

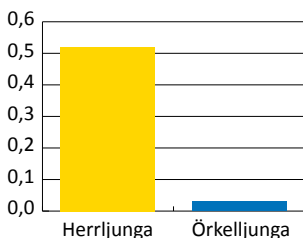
Skillnaden mellan kommuner som har ungefär samma befolkningsmängd och enligt SKL definieras som samma kommutyp kan vara stor (<https://skl.se/>). Förutsättningarna kan te sig likartat, men resultatet (d.v.s. antal utbildningstimmar) kan variera kraftigt (se figur 12b).

Figur 12a.
Antal kommuner grupperade utifrån utbildningstimmar (SISU) per capita

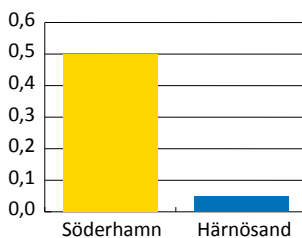

Figur 12b. Exempel på skillnad mellan jämförbara kommuner, baserat på befolkningsmängd och kommutyp (SKL), gällande utbildningstimmar (SISU) per capita

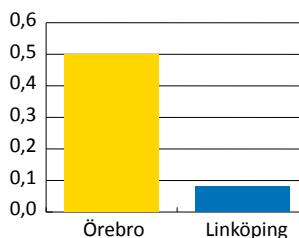
Kommuntyp 10:
Kommuner i glesbefolkad region med mindre än 300 000 personer inom en radie på 112,5 km.
C:a 9 500 inv.

Kommuntyp 7:
Varuproducerande kommuner där minst 34 % av nattbefolkningen mellan 16 och 64 år arbetar med tillverkning, utvinning, energi, miljö samt byggverksamhet.
C:a 25 000 inv.

Kommuntyp 3:
Större städer med 50 000–200 000 invånare och tätortsgrad på minst 70 %.
C:a 150 000 inv.

Källa: RF/IdrottOnline – utbildning, SCB, SKL

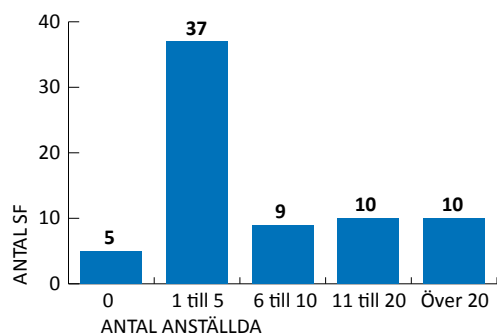
Kraft i organisation och ekonomi

Ett sätt att se på SF:s möjligheter att driva utvecklingsfrågor är att dels titta på antalet anställda centralt och dels att titta på hur väl SF idag klarar av att finansiera sin egen verksamhet.

År 2014 var det totalt 857 personer anställda hos SF:n. Majoriteten av dessa var anställda i de tio största SF:n (baserat på *aktiv i idrott*). Tillsammans stod de för 541 anställda (63 % av samtliga). Över 50 procent av SF hade år 2014 en till fem anställda och ett antal av dessa var deltids-tjänster (se figur 13a).

Av de SF som hade få anställda är också många kraftigt bidragsberoende. Bidragsberoende räknas fram genom att jämföra omsättningen år 2014 med de centrala stöden från RF. År 2014 bestod 31 SF:s omsättning av över 50 procent av bidraget från RF (se tabell 13b).

Figur 13a.
Antal SF uppdelat på antal anställda år 2014

Tabell 13b.
SF:s grad av bidragsberoende år 2014

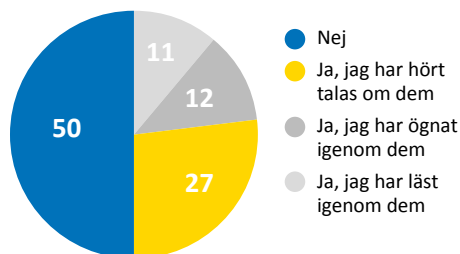
Grad av bidragsberoende	Antal SF
90–100 %	4
75–90 %	7
50–75 %	20
25–50 %	29
0–25 %	10

Bidragsberoende räknas fram genom att jämföra omsättningen år 2014 med de centrala stöden från RF. Källa: RF/SF-data

Kännedom om *Idrotten vill*

En nyligen genomförd enkätstudie visar att hälften av tränarna som ingick i studien inte kände till svensk idrotts riktlinjer för barn och ungdomsidrott som finns i idéprogrammet *Idrotten vill*. Endast 11 procent hade läst igenom dem (se figur 14). En viss variation kunde ses mellan tränarnas svar. Kännedomen verkade bero på hur länge de hållit på. Ju längre erfarenhet, desto större kännedom (Redelius, K. m.fl. Gör idrotten som *Idrotten vill*? Barn- och ungdomsidrottens utformning i retorik och praktik, FoU-rapport 2016:4).

Figur 14.
Andel (%) tränare med kännedom om *Idrotten vill*

461 tränare besvarade frågan om de känner till svensk idrotts riktlinjer för barn och ungdomsidrott som finns i idéprogrammet *Idrotten vill*.

Källa: Redelius, K. m.fl. Gör idrotten som *Idrotten vill*? Barn- och ungdomsidrottens utformning i retorik och praktik, FoU-rapport 2016:4

Klara

Färdiga gå

Demokrati & delaktighet

Rent spel

Glädje & gemenskap

Allas rätt
att vara med

SVENSK IDROTT

SISU

Idrottsutbildarna